

Danske Studerende i Orleans i Tiden 1560—1688.

Af Henny Glarbo.

Trykte Kilder:

Eugen Bimbenet: Histoire de l'Université des lois d'Orléans, 1853.

Samme: Chronique historique extraité des Registres des Ecoliers Allemands en Orléans, 1875.

Marcel Fournier: La nation allemande à l'Université d'Orléans au XIV siècle, 1888.

Th. Cochard: Le jeu de paume à Orléans, 1889.

Utrykte Kilder:

Natio germanica's velbevarede Arkiv, der findes i »Archives departementales de Loiret» i Orleans.

Tønne Juels Rejsedagbog, der findes i Arkivet paa Ravnholt.

Matriklerne over den tyske Nation ved Universitetet i Orleans viser, at der i ovennævnte Tidsrum har studeret ikke mindre end 450 danske, norske og holstenske Studenter ved Universitetet. Før 1560 findes kun indskrevet tre, efter 1688 en.

Grunden til denne overordentlig store Tilstrømning var for en stor Del, at Orleans syntes de nordiske Rejsende et bekvemt Opholdssted, naar det drejede sig om at tilegne sig det franske Sprog. Af mange Grunde ønskede de ikke at begynde deres Frankrigsophold i Hovedstaden; for at gøre sig gældende der, var det nødvendigt at beherske Landets Sprog og Sæder, og, unge og uerfarne som mange af dem var, frembød Paris for mange Fristelser og Tillokkelser, der vilde drage dem bort fra Studierne. Man ser derfor mange af de adelige Rejsende, der kom til Paris ad Routen nord fra, forlade denne By efter nogle faa Dages Ophold og tage Bolig i en af Loires skønne Byer, Amboise, Blois, Saumur, Protestantismens faste Borg, eller endnu mere i Angers med dens berømte Rideskole¹⁾; og alleroftest i Orleans, hvor det gamle, berømte Universitet baade gav Anledning til Studier og til et højt udviklet Studenterliv. Det samme gælder de borgerlige Studenter, og de af dem, der vilde studere Jura, søgte i ganske særlig Grad til Orleans og dens verdensberømte Læresale.

Orleans' Universitet strækker sine Rødder tilbage til den tid-

¹⁾ I disse Byer studerede de unge Rejsende som Regel under friere Former uden for Universiteter og Akademier. Der findes derfor ingen Matrikler at søge til, men gennem Rejseskildringer og Ligprædikener, der er grundet paa Familieoptegnelser, har jeg af Adelsmænd, der opholdt sig der i længere Tid, fundet 1 i Amboise, 8 i Blois, 5 i la Flèche (hvor de studerede paa Jesuitterskolen), 7 i Poitiers og 13 i Saumur; i Angers 52.

lige Middelalder, hvor det eksisterede som Retsskole (les grandes écoles d'Orléans) i Tilknytning til Bispesædet, og havde en saadan Anseelse, at Pave Bonifacius VIII i 1298 sidestillede det med Universitetet i Bologna, idet han overgav en Bog af sine Decretaler til Prøvelse ved disse to Institutioner. 1512 blev det af Philip den Smukke ophøjet til et Universitet, hvor der skulde doceres Romerret og canonisk Ret; fra Ludvig XIV' Tid tillige fransk Ret. Orleans havde, sammen med Poitiers Monopol paa at graduere Doktorer i Civilret i Frankrig, og da Henrik IV forsøgte og Ludvig XIV gennemførte at give Pariser-Universitetet den samme Ret, blev det Dødsstødet for Universitetet i Orleans, der i Længden ikke kunde tage Konkurrencen op med Hovedstaden. Det førte en hensygnende Tilværelse, indtil det blev ophævet ved Revolutionen.

Allerede fra Universitetets første Tid strømmede Studenter baade fra alle franske Provinser og fra de fleste europæiske Lande til dets Læresale, og de forenede sig her som ved andre Universiteter i Korporationer efter deres Hjemstavn. Oprindeligt fandtes der ti saadanne Nationer i Orleans, men i 1518 blev Antallet indskrænket til fire: den franske, den tyske, en for Picardie-Champagne og en for Normandiet.

Den tyske Nation havde Ærespladsen efter den franske, og den frembyder en ganske særlig Interesse ved sin faste Konstitution og store Privilegier. Den omfattede, foruden Tyskere, Studenter fra Danmark, Norge, Sverige, Holland, Belgien, England, Skotland, Artois, Franche Comté, Elsas, Lothringen, Schweiz, Venedig, Ungarn, Polen og Lifland. Da en Skotte i 1571 fik Adgang til at optages i Nationen, skete det med følgende Begrundelse »la nation reconnoît, qu'elle doit admettre dans son sein tous ceux qui sont sobres, érudits, studieux, et comme autrefois *l'empire romain* admettait aux droits de cité les hommes de toutes les nations, de même la nation germanique croit devoir admettre ces jeunes gens au milieu d'elle«. Denne Udtalelse kaster Lys over det Synspunkt, som baade Nationen selv og de franske Konger anlagde overfor den. Det var imperium Romanum, som den tysk-romerske Kejser sad inde med, der skabte Germanerne en Særstilling i Verden og ganske særlig i Orleans; en af dem udtrykte det højest smagfuldt i en Tale saaledes: Kejser Aurelian har grundlagt denne By (urbs Aureliensis), som blev indviet af Virgil (sic!); da den tysk-romerske Kejser nu besidder imperiet, tilhører Orleans' Universitet i Grunden ham, og natio germanica nyder med Rette en privilegeret Stilling der.

Hvilke disse Privilegier er, fremgaar bl. a. af det Testimonium, som medgaves hvert Medlem af den tyske Nation, naar han forlod Byen, og som var underskrevet af alle Nationens Embedsmænd. Deri opregnes Rettighederne saaledes:

- 1) Han har Lov at bære Kaarde, Dolk og Pistol til Selvforsvar i hele Frankrig.
- 2) Han er fri for enhver Skat og Afgift til Lands og til Vands.
- 3) Hvis han dør, maa han have disponeret over sine Ejendele ved Gave eller Testamente, skønt de for andre Fremmedes Vedkommende skulde tilfalde Kongen.
- 4) Han kan intetsteds i Riget tages til Fange eller afkræves nogen-
somhelst Løsepenge paa Grund af nogen Krig, indre eller ydre, ikke engang om han er Undersaat eller Vassal af den fjendtlige Fyrste. Heller ikke kan han forfølges eller fortrædiges paa nogen Maade paa Grund af sin Religion.

At disse Privilegier ikke altid respekteredes af Byens Øvrighed gav Anledning til mange Retstrætter og Kampe.

Nationens Stilling var meget selvstændig. Dens Studenter aflagde ved deres Immatrikulation Ed til Nationens øverste Embedsmand, le procureur, ikke til Universitetets Rektor, og i Eden sværger de i et og alt at adlyde Prokuratoren, at bevare Universitetets og Nationens Ære, ikke aabenbare de Hemmeligheder, de hører i Nationen, aldrig være med til at forandre dens Faner, Segl el. lign., men bevare dem under Kejserens Navn og Insignier, og hvis de søger at opnaa en Grad ved Universitetet, da at ville bede Prokuratoren medunderskrive og betale ham Gebyret derfor. Selve Immatrikulationen foregik ogsaa i Nationens, ikke i Universitetets Album, og Betalingen gik i Nationens Kasse; men mange undlod paa Grund af Omkostningerne at lade sig indskrive, og for ikke at gaa glip af denne Indtægt indskærpede Nationen i 1595, at det skulde ske senest tre Uger efter deres Ankomst, en Bestemmelse, der dog ikke blev overholdt.

Af Nationens Embedsmænd var Prokuratoren den fornemste. Han valgtes for 3 Maaneder og genvalgtes aldrig. Af hans Ed lærer man hans Stilling at kende. Han skulde udføre de Beslutninger, Nationens store Raad havde fattet, han kunde sammenkalde enten dette eller det lille Raad, seniores, til Raadslagning; han modtog de indtrædendes Ed og indførte Nationens Akter og Statuter i en Bog. Da Prokuratorerne i den her omhandlede Periode gjorde dette meget omstændeligt og tillige tilføjede Byens og Landets Begivenheder, er disse Prokuratorbøger en ypperlig Kilde, ikke blot til Nationens, men til Universitetets og Byens Historie. De er alle bevarede og er en Række pragtfulde Bind, indbundne i svært Læder og prydet med den tyske Ørn. Naar Prokuratoren fratraadte sit Embede, skulde han, og iøvrigt alle Nationens Embedsmænd, betale 5 Louisdorer eller Bøger til samme Værdi til Bibliotheket. Tidligere havde han i Stedet for givet en Fest for sine Landsmænd, men da disse Gilder havde bragt Nationen i

Miskredit, blev de forbudt. Over for Universitetet var han Nationens Repræsentant, medunderskrev Doktordiplomerne og optraadte ved alle Universitetsfester, Fyrstemodtagelser o. lign. ved Rektorens Side.

Nationens andre Embedsmænd var Quæstor, der forvaltede Kassen og indførte Nationens Indtægter og Udgifter i liber quæstorius. Assessoren, der kaldtes »la bouche et la plume de la nation«; han bistod Prokuratoren, talte for ham og fungerede i hans Sted, hvis han var forhindret. En eller flere Bibliothekarer forestod Bibliotheket. Otte seniores dannede det lille Raad, der afgjorde Nationens mindre Anliggender og var Domstol i disciplinære Sager mellem Nationens Medlemmer; ogsaa i Sager mellem disse og andre afgav Senioratet en Kendelse, der altid var en kraftig Støtte for den germanske Student. Det store Raad bestod af alle Nationens Medlemmer, og her afgjordes alle vigtigere Sager. Pedellerne besørgede alle de praktiske Forretninger og gik i Processionerne foran Prokuratoren.

Nationen havde sit eget Konventshus, hvor den samledes til Raadmøder og Festligheder af enhver Art. Her fandtes ogsaa Bibliotheket, som nød dens ganske særlige Interesse. I Rejsebeskrivelser nævnes det som en af de betydeligste Seværdigheder i Orleans. Da Tønne Juel første Gang rejste gennem Byen, skriver han »da vi havde saluteret Messieurs Landsmændene, som der vare, og beset Bibliotheket og Nationens Konventhus, begav vi os til Skibs ned ad Loire og kom til Blois«. En anden Rejsende, Corfitz Braems, skriver 1665 »Besaa til Orleans St. Petri, St. Crucis og Jesuiterkirken, Bibliothecam Nationis Germanicæ, hvor Procurator, Assessores, Quæstores og Bibliothecarii komme til os og viste os deres Consistorium og Nationals Bog.« En anden Rejsende, Lucas, fortæller, at han har set den samme Bog i Bibliotheket og tilføjer »thi de har et meget smukt Bibliothek«. En Inventarieliste fra XVII Aarhundrede fortæller, hvorledes det var udstyret: et Egetræsbord beklædt med et fint uldent Tæppe, og som lukkes med Nøgle; en Nøddetræsstol; et stort Egetræsbord, hvilende paa Søjler, hvorover der er bredt et stort Tæppe af gult Klæde; to store Egetræslæsepulte; en stor Ramme med Pergament, hvorpaa staar Nationens Privilegier, med et Gardin af gult Taft, der dækker det hele. Af andre Ejendele, som Nationen besad, og som sikkert fandtes i Konventshuset, nævnes Billeder af Kejseren, Henrik IV, Ludvig XIII, Kongen af Ungarn, en Procurator, adskillige Kort over forskellige Lande, to Globes, Instrumenter, Segl, Faner og den store Sølvstav, Nationens Klenodie.

Bibliotheket oprettedes 1565, og efter en bitter Kamp for Tilværelsen i de første Aar voksede det sig snart stort. Hvorledes det

benyttedes, og hvor meget der værnedes om det og arbejdedes paa dets Forøgelse, fremgaar bl. a. af Studenternes Ed. De sværger ikke at borttage nogen af Nationens Bøger uden at have skrevet dens Titel under deres Navn i Bibliothekarens Bog i hans Nær-værelse, ikke at laane Bøgerne videre til Fremmede og ikke at føre nogen Fremmed ind i Bibliotheket uden Bibliothekarens Samtykke. Mange Forordninger blev i Tidens Løb udstedt om Udlaanet; f. Eks. 1627, at under Pesten skulde det kun være aabent 2 Gange om Ugen og kun 2—3 Bøger udlaanes til hver; 1627, at der skulde betales Bøde for at indføre Fremmede i Bibliotheket; 1631, at der maatte anvendes 120 livres om Aaret af Nationens Kasse til at købe Bøger for; 1632, at ingen maatte laane mere end 5—6 Bøger med hjem; 1646 blev der givet meget strænge Regler for Udlaanet, da saa mange Bøger forsvandt, og da »Nationens Bibliothek i denne By Orleans er en præcipuus thesaurus«. Det viste sig da ogsaa, at Bibliotheket trods alle Vanskeligheder bevaredes og i XVIII Aarhundrede ogsaa benyttedes af de andre Nationer, da Universitetsbibliotheket var omtrent forsvundet.

Professor Wrangel har i Personalthistorisk Tidsskrift 4. Række I. Bind givet en Liste over Navnene paa de danske og norske Studenter, der har været indskrevne i natio germanica i Orleans, og i et Tillæg til nærværende Artikel har jeg suppleret denne Liste, dels med enkelte i snævrere Forstand danske, som var blevet forbi-gaaet, dels med Navnene paa dem, der lod sig indskrive som Slesvigere og Holstenere. Af disse Lister fremgaar det, at lidt over Halvdelen af de 450 danske Studenter var adelige, Resten borgerlige, der kom til Universitetet enten som Præceptorer for Adelsmænd eller paa selvstændige Studierejser.¹⁾

Tilstrømningen var naturligvis vekslende i de forskellige Perioder og for en stor Del afhængig af de indre Forhold i Frankrig, navnlig for saa vidt de berørte Orleans. 1561 blev Albert Beck som eneste Dansk indskrevet i Nationen, men hans Ophold har næppe varet længe, da Borgerkrigen, der udbrød Aaret efter, gjorde Forholdene meget ubehagelige i Byen; den erobredes først af Katholikerne under Hertugen af Guise, saa af Protestanterne under Hertugen af Condé, og begge Parter vendte sig mod Tyskerne. Under den Billedstorm Condé's Folk anstillede d. 2. Maj 1562 var Nationens trésor i Fare, og de germanske Studenter med Undtagelse af 3—4 flygtede fra Byen, saa at det næsten ikke var muligt at faa valgt en Prokurator, indtil Holsteneren Poul Cypræus overtog

*) Hertil maa føjes, at mange Rejsende opholdt sig længere eller kortere Tid i Orleans uden at lade sig immatrikulere. Blandt andre tilbragte Christian V paa sin Udenlandsrejse som Kronprins i Foraaret 1663 en Tid i Orleans, som behagede ham meget, og hvorfra han gjorde Udflugter til Loirebyerne.

Hvervet i December 1563. I de følgende Aar var der kun ganske enkelte Danske ved Universitetet. 1566 indskreves bl. a. Historie-skriveren Arild Huitfeldt og hans Broder Jacob og Aaret efter Adelsmanden Karl Kjørning; men Vanskelighederne vedblev. Ediktet 1567 bestemte nemlig, at alle Fremmede skulde forlade Frankrig i Løbet af 24 Timer, og kun ved haardnakket Paaberaabelse af Nationens Privilegier lykkedes det Germanerne at faa Tilladelse til at blive og at opnaa et salva guardia af Kongen. De holdt sig da ogsaa klogelig udenfor enhver Deltagelse i de stadige Kampe i Byen, hvor Katholikerne og Huguenotterne skiftevis havde Magten, men i 1568 blev Forholdene alligevel saa brogede, at den tilbageblevne Rest af Nationen besluttede at deponere Bøger, Segl, Nøgler og andre Kostbarheder hos en anset Borger og rejse bort.

I tre Aar standser Prokuratorbøgerne, saa begyndte Germanerne at komme igen, men Bartholomæusnatten og dens Følger, der dog ikke ramte Germanerne, fordi de stod under Kongens Beskyttelse, afbrød al Undervisning ved Universitetet, og Antallet af germanske Studenter var lige til 1595 yderst ringe. Fra Danmark kom dog i Aarene 1581 og 1586 et ret stort Antal; det sidste Aar alene tolv; alle Adelsmænd med deres Præceptorer.

Da Forholdene efter Henrik IV's endelige Sejr 1595 efterhaanden blev roligere, voksede Tilstrømningen til Universitetet hurtigt. Prokuratorbogen nævner d. 29. Maj 1595 8 Studenter som »restauratores inclytæ nationis Alamanicæ«, deriblandt dog ingen Danske; men Juli 1596 blev den første danske Adelsmand, Christopher Lunge, valgt til Nationens Prokurator. Han var kommet til Byen Aaret før med sin Broder, den senere Rigsmarsk Jørgen Lunge til Odden, og deres Præceptor Jens Sørensen Ølgod.

I den følgende Tid kom der hvert Aar en Del Danske til Orleans, og Nantesediktet, der sikrede Protestanterne fri Religionsøvelse, gjorde dem endnu tryggere. Dog kunde der endnu opstaa Vanskeligheder; en uklar Paragraf i Ediktet angaaende Begravelser bevirkede f. Eks., at Germanerne maatte føre en afdød Kammerat til Landsbyen Jargeau et Par Mil fra Orleans for at faa ham begravet. Dette synes vel at have været et enestaaende Tilfælde, men Lucas nævner dog i sin Rejsebeskrivelse, at Protestanterne maatte holde deres Gudstjeneste i en Landsby en Mils Vej fra Byen, sandsynligvis i den samme gamle Kirke i Jargeau.

Da Henrik IV i 1599 kom til Orleans, gik Nationens Prokurator ham i Møde sammen med Universitetets Rektor, og han fortæller, at Kongen venligt spurgte ham, hvor mange Tyskere, der var i Byen? han svarede, at der var c. 130; om de alle var adelige? der var adskillige Nobiles og tillige en Del Grever og Baroner.

Kongen svarede, at de ved deres Nærværelse gjorde Universitetet stor Ære.

Dette lille Træk viser Germanernes ansete Stilling ved Universitetet og tillige, at de Adelige var særlig velkomne. Saa vidt det kan afgøres af Matriklerne, synes alle de Danske, der er indskrevne før 1608, at have været Adelige og Præceptorer, med en enkelt Undtagelse, Lægen Dankert Leill (1602). Efter 1608 blev Antallet af Borgerlige, der rejste for deres egne Studiers Skyld, større og tiltog stadigt, indtil det efter 1660 langt overgik Antallet af Adelige. Antallet af danske Studenter holdt sig nogenlunde jævnt; kun ganske enkelte Aar er ingen ny indskrevne. Efter 1688 standsede Besøget imidlertid helt med en enkelt Undtagelse, nemlig Henning Ahlefeld, der blev indskrevet 1727. Dette skyldes vel mest franske Forhold; dels at Studiet af fransk Ret blev indført og gjorde Studiet af Romerret mindre effektivt, dels at Universitetet i det hele taget kom i Forfald og dels endelig, at Nantes-ediktets endelige Ophævelse i 1685 formelt lukkede Universitetets Porte for Protestanter, og i Praksis i hvert Fald gjorde Opholdet mindre tillokkende for dem.

Prøver man nu at undersøge, hvorvidt de Danske har deltaget i Studenterlivet inden for Nationen, viser det sig, at de med Iver har sluttet sig til den og i visse Perioder har spillet en ikke ubetydelig Rolle.

Uddrag af Lister over Nationens Embedsmænd giver det bedste Indtryk heraf. Det viser sig, at 23 Danske i Tiden 1562—1673 har været valgt til Prokuratorer, nemlig:

Poul Cypræus, Dec. 1563—Marts 1564.

Poul Intelman, til Sept. 1566.

Christopher Lunge, Juni—Sept. 1596.

Joannes Albertus a Quitzow [Dansk?], Juni—Sept. 1608.

Tyge Brahe, Sept.—Dec. 1611.

Kaj Rantzow, Dec. 1614—Marts 1615.

Daniel Rantzow, Dec. 1617—Febr. 1618.

Chr. Rantzau til Breitenburg, Sept.—Dec. 1632.

Ove Ulfeld, Sept.—Dec. 1636.

Peder Charisius, Okt. 1639—Jan. 1640.

Laurits Below, Nov. 1640—Jan. 1641.

Peder Juel, Juni—Juli 1643.

Ove Thot til Irup, Jan.—Maj 1645.

Chr. Barnekov til Vitskøl, Marts—April 1649.

Hans C. Helverschou, April—Juli 1649.

Tage Krabbe, Nov. 1653—Jan. 1654.

Morten Skinkel, Aug.—Nov. 1654.

Marcus Giøe, Nov. 1655—Jan. 1656.

Niels Juel, Marts—Maj 1657.
 Peder Winding, Febr.—Maj 1662.
 Matthias Worm, Maj—Juli 1662.
 Johan Liem, Juni—Aug. 1672.
 Hans Benzon, 1673.

Quæstorer var i samme Tidsrum mindst 14 Danske, nemlig:

Poul Cypræus, c. 1564.
 Poul Intelman, 1566 »mort en charge«.
 Christopher Dybvad, 1609.
 Niels Willumsen, 1616.
 Johan Holsten, 1617—18.
 Niels Foss, 1618.
 Ivar Eilersen Schøller, 1642—43.
 Laurits Bording, 1645.
 Hans Faber, 1648—49.
 Jacob Ottesen Seebled, 1649.
 Henrik Gyldenstjerne, 1661—62.
 Otto Rumohr, 1663.
 Peder Worm, 1671.
 Hans Benzon, 1672—73.

Assessorer var mindst 13 (Listerne fra 1585—1602 mangler), nemlig:

Joannes Sylvester, 1606.
 Hans Pedersen Kalundborg, 1636 og 37—38.
 Jacobus Pauli Husanus Holsatus, 1638.
 Morten Poulsen Grum, 1642.
 Vitus Bering, 1644—45.
 Chr. Lund, 1648.
 Peder Scavenius, 1648.
 Hans Clausen Mule, 1649.
 Niels Randulf, 1654.
 Matthias Olesøn Worm, 1661.
 August Frederik Dankwerth, 1664—65.
 Johan Olesøn Worm, 1672—73.
 Hans Benzon, 1673.

Bibliothekarere var i samme Tidsrum 22, nemlig:

Christopher Dybvad, 1609.
 Niels Willumsen, 1616.
 Niels Foss, 1618.
 Peder Iversen Munk, 1636.
 Hans Christensen Helverschou, 1648.
 Niels Bording, 1648.
 Niels Rasmus Nissen, 1648.
 Johannes Faber, 1648.
 Morten Scavenius, 1650.

Otto Seeblad, 1656.
 Hans Fr. Gloxin, 1658.
 Anders Engberg, 1658.
 Ditlev Steinmann, 1661.
 Peder Winding, 1661.
 Dankert Gruner, 1662.
 Hans Jacobsen v. Lossow, 1662.
 Emmik Nedergaard, 1663, (der udgav et Katalog over Bibliotheket, trykt 1664).
 Johan Olesøn Worm, 1672.
 Morten Rosenstand, 1672.
 Casper Bartholin, 1685 (valgt 3 Gange).
 Christopher Lunt, 1687.
 Severin Hjort, 1688.

Listerne viser, at med Undtagelse af Poul Cypræus og Poul Intelman, der spillede en betydelig Rolle i 1560erne, og Christopher Lunges Prokuratel i 1596, er det først fra c. 1606, at de Danske træder frem blandt Nationens Embedsmænd; de første Aar ret spredt, men fra 1630erne med stadig stigende Indflydelse i alle de forskellige Stillinger. I 1660erne og 70erne opnaaede alle nogenlunde fremragende danske Studenter et eller flere Embeder inden for Nationen, hvad der hænger sammen med det uhyre ringe Antal, der overhovedet lod sig indskrive i de Aar, saa at man søgte med Lygte efter de stadig skiftende Embedsmænd.

Listerne viser tillige, at med Undtagelse af Cypræus og Intelman og senere Hans Helverschou var de Danske, der valgtes til Prokuratorer før 1659, alle Adelsmænd. Efter 1660 indtoges Stillingen derimod af Borgerlige. De andre Embeder blev med faa Undtagelser besat med ikke-adelige. Endelig skal det nævnes, at det oftere ses, at den adelige Prokurator har faaet en borgerlig Landsmand, helst sin Præceptor, ind i en af de lavere Stillinger, eller i hvert Fald valgt ind blandt seniores, hvorved den ofte ganske uerfarne og lidet sprogkyndige Herre fik en gavnlige Støtte. Som Eksempler kan nævnes, at Hans Pedersen Kalundborg var Assessor under Ove Ulfelds Prokuratel; Johan Holsten var Quæstor under Daniel Rantzaus, Laurits Bording under Ove Thots, og Erik Bille og Vilhelm Mule var seniores under Morten Skinkels. Da Christopher Lunge som Prokurator skulde forhandle med Byens Guvernør om en Sag vedrørende Retten til at bære Vaaben, fik han bl. a. sin Præceptor, Magister Jens Sørensen Ølgod, udnævnt til sin Adjunctus.

Hvad de enkelte Mænd har betydet for Nationen, faar man trods deres lange Embedsberetninger kun et ringe Indtryk af. En

tre Maaneders Embedstid kan vel ogsaa vanskeligt sætte dybe Spor. — Tydeligst tegner Poul Cypræus' Embedsvirksomhed sig. Han kom i 1563 midt i den vanskeligste Tid, da Protestanter og Katholiker skiftevis havde Magten i Orleans, til Universitetet for at studere Romerret. Han holdt sig klogelig uden for alle Stridigheder og karakteriserer selv sin Optræden saaledes: »Ego hactenus ita me gesseram ut nemini adversus apud omnes gratosus essem«. Derfor blev det ham, man samlede om i Nationens store Nød, da alt syntes at gaa i Stykker, og han blev valgt til Prokurator endnu samme Aar og fungerede til Marts 1564, hvorefter han valgtes til Quæstor for saa vidt muligt ogsaa at bringe Nationens Pengevæsen paa Fode. Endnu 1566 var han i Orleans, og under den Debat, der da førtes i Nationens Forsamling om Bevarelsen af Bibliotheket, gjorde hans Ord og Autoritet Udslaget. I Prokuratorbogen, hvor der yderst sjældent holdes Lovtaler over enkelte Personer, staar der Dec. 1566, da Cypræus fik Doktorgraden. »Paa denne Tid hædredes med den juridiske Doktorgrads Insignier, Ære og Titel den lærde Mand, vor Nations ypperste Medlem, Paulus Cypræus Holsatus, den germanske Nations Exprokurator, hvem jeg ikke kan undlade at omtale her, skønt han med sine straalende og ædle Dyder ikke trænger til vor Omtale, men dog har jeg ment, at dette Vidnesbyrd eller denne Lovtale her burde ydes ham saavel for hans overordentlige Fortjenester af vor Nation, som ogsaa for vor Kærlighed og vort private Venskabsforhold til ham. Thi baade genrejste han fordem som den første vor sammenbrudte Nation, og nu nylig forsvarede og opretholdt han sammen med mig med Iver dette vort Bibliothek, skønt mange var af en anden Mening og gjorde Modstand«.

En anden Holstener, Poul Intelman, blev Procurator i 1566, og ogsaa han gik derfra over til Quæstorstillingen, men døde i Oktober s. A. Hans Begravelse skildres i Prokuratorbogen og giver et Indtryk af, hvordan Nationen hædrede en afdød Kammerat selv i den daværende Opløsningstid. Det beskrives saaledes: »Den 4. November blev et Medlem af den germanske Nation, den lærde Paulus Intelmannus Holsatus Receptor [fransk recepneur = Kasserer] begravet, mens hele Nationen, to Præster, Dr. juris Vilhelm Fornerius og en Del agtværdige Kvinder fulgte og hædrede Ligfærden. Han blev begravet paa den Kirkegaard, der var fælles for de Troende eller dem, der hørte til den sande almindelige Kirke [in coemeterio seu communi Fidelium seu Eteocatholicorum«, her menes aabenbart Protestanterne] (thi han døde fromt i Herren), idet vor Nations Prokurator og tre andre af Kammeraterne berørte Baaren, da de andre Nationers Prokuratorer ikke havde villet være til Stede, skønt de blev opfordrede dertil af vor Pedel, som selv høj-

tideligt gik foran og ligesom førte an bærende Sølvstaven, dog uden al Overtro og Afguderii.

Christopher Lunge indleder og slutter efter Tidens Skik sin Embedsskildring med nogle lærde Betragtninger hentede fra Plato og Cicero. Iøvrigt drejer Beretningen sig ikke om større Begivenheder. Interessantest er en Strid med Byøvrigheden, der havde paatalt, at nogle Germaner bar Vaaben, og da han paaberaabte sig Nationens Privilegier, erklærede Øvrigheden, at der var saa mange, der skød sig ind under Nationen, og som slet ikke hørte til den. Følgen blev en Indskærpelse af Loven om, »at alle vore (exceptis mechanicis [!]), der kommer til denne By enten for Studier eller for at lære Sprog eller andre Exercitier, skal melde sit Navn hos vor berømmelige Nations Prokurator inden 15 Dage eller i det højeste tre Uger«, for at Nationen kunde kende og beskytte sine Studenter.

I Tyge Brahes Prokuratortid indtraf en Del Stridigheder med de andre Nationer, der førte til Slagsmaal baade med disse og med Byvagten, hvorved Tyge Brahes Vinduer blev slaaet ind. Det endte med en Fredslutning, hvorved alle Nationerne vedtog en »Forenings- og Sikkerhedsakt« om at føre et fredeligt Samliv.

Kaj Rantzau fortæller, at han endnu ikke var immatrikuleret, da han blev valgt, men af Kærlighed til Nationen modtog han Valget. Han traadte kraftigt op mod Universitetet, fordi man ikke havde tilkaldt ham til Rektorvalget, hvor Nationernes Prokuratorer havde Ret til at være med. Iøvrigt var han, som alle, der var Prokuratorer i Trimestret December—Februar, mest optaget af, hvorledes Nationens store aarlige Fest, Epiphaniest, skulde holdes og med at træffe Forberedelser til den.

Om Ove Ulfeld gælder det, at han allerede den 2. December henvendte sig til de to Apothekere, der skulde tilberede den særlige Drik »hypocras« til Festen d. 6. Januar. Skønt det i 1631 ved en Statut var blevet bestemt, at »hypocras« skulde afskaffes ved Festen »for at vi ikke skulde synes at bedrage Kassen ved vor Overdaadighed«, havde den saa mange Aars Hævd, at den var blevet uundværlig og ses her, fem Aar efter, at være blevet brugt igen. Ove Ulfeld var ogsaa virksom, for at Medlemmerne af Nationen ifølge et gammelt Privilegium skulde have gratis Adgang til Skuespillertruppernes Forestillinger, dog uden Resultat. Derimod fik han sin Vilje sat igennem, da han forbød en af Universitetets Professorer at laane Bøger i Bibliotheket, fordi han var »forsømmelig med dem, han havde laant«; et typisk Vidnesbyrd om Nationens Selvhævdelse over for Universitetet.

Laurits Below giver i sin Embedsberetning en begejstret Beskrivelse af den Epiphaniest, han havde forestaaet, den samme

som Tønne Juel deltog i, og som senere skal omtales. Hans Quæstor var som nævnt Laurits Bording, og denne gjorde sig højt fortjent af Nationen ved paa dennes Vegne at føre Ordet baade hos Biskoppen og le lieutenant-général-criminel i en Sag angaaende et Medlem, der var blevet fængslet, fordi han ikke havde vist de hellige Ting Ære. Bording optraadte saa klogt og energisk, at det lykkedes ham at faa Tyskeren frigivet.

Mens vi saaledes har ret gode Kilder til at faa Indblik i de danske Studenters Deltagelse i Nationens Liv, er det vanskeligere at faa et nogenlunde tydeligt Indtryk af deres Deltagelse i Studierne.

Officielt forelæstes der ved Universitetet kun i civil og canonisk Ret. Cypræus nævner, at der i hans Tid var fem Professorer i jus civile, Professoren i canonisk Ret var lige død. Antallet af juridiske Professorer varierede mellem seks og otte, og desuden var der ofte en adjoint, der hvert Aar gennemgik institutiones med Begynderne. 1681 ansattes der for første Gang en Professor i fransk Ret, der netop udformedes paa denne Tid gennem Ludvig XIV' store Lovgiverarbejde Code Louis.

Fournier karakteriserer i sin Afhandling om »La nation allemande« det juridiske Studium i Orleans som en Modsætning til det i Bologna »Celle d'Orléans perpétuait les tendances des pré-glossateurs, cherchait à fusionner le droit romain avec le droit en vigueur, ne perdait pas de vue le côté pratique de l'étude, voulait faire entrer dans le droit coutumier la plus forte part de droit romain, qu'il pût s'assimiler, ouvrait ainsi aux juris doctores un vaste champ d'application et inaugurerait une méthode pratique, qui devait détrôner les traditions pures des glossateurs. Elle créa enfin un courant de fusion des différentes législations, qu'on n'a pas mis en relief, alors qu'il vivifiait l'école des glossateurs qui se desséchait«.

Mon det ikke har været netop denne friske, praktiske Anvendelse af den ærværdige Romerret og dens Tillempning paa de forskellige Landes særlige Retsforhold, der har draget saa mange Fremmede til Universitetet i dets bedste Tid? Desværre var dets juridiske Glanstid væsentligt forbi, inden de Danske i større Mængder begyndte at søge dertil. Rabelais satiriserer allerede 1532 over Studierne i Orleans. Da Pantagruel kommer til Byen, føres han straks af Kammeraterne ud paa Øerne i Loire for at spille Bold; at kunne indstille Bolden rigtigt erstatter nemlig den sørgelige Mangel paa juridisk Viden, siger han.

Særlig skæbnesvanger for det juridiske Studium blev som før nævnt, at ogsaa Pariseruniversitetet fik Ret til at graduere Doktorer i Civilret. Byen havde vanskeligt ved at konkurrere med Hovedstadens Tiltrækningskraft paa de Studerende, og Universitetet forsøgte da at drage dem til sig ved at nedsætte Fordringerne til

Opnaaelse af Graderne til et Minimum; det eneste, der opretholdtes i hele sin Udstrækning var Gebyret. En Skotte beskriver, hvorledes man i Ludvig XIII' Tid fik en Grad i Orleans, »avec une bourse d'or on sera mieux reçu qu'avec la thèse la plus savante« siger han, og fortsætter »je crois que le son de notre argent que l'on comptait derrière nous, pendant que l'on nous interrogeait fit la bonté de nos réponses«.

Rygtet siger, at Molière havde faaet Doktorgraden i Orleans, hvad der dog ikke kan konstateres; men en Satiriker, der vilde hævne sig for Molières Angreb paa Lægerne, benyttede Rygtet og skrev derom:

»En quarante ou fort peu de temps auparavant
Il sortit du collège, âne comme devant,
Mais son père ayant su que moyennant finance
Dans Orléans un âne obtenait sa licence
Il y mena le sien«.

Der findes ingen fuldstændig Liste over dem, der blev Dr. juris i Orleans, men fra 1637—79 har man i Supplikbogen Navnene paa dem, der indstillede sig dertil, og som sikkert alle fik Graden, og blandt disse Navne findes fem Holstenere, nemlig:

Jacobus Pauli Husanus Holsatus 1638 $\frac{4}{12}$.

Nicolaus Schwabe Rensburgo Holsatus 1655 $\frac{22}{9}$.

Nicolaus Harder Holsatus 1659 $\frac{9}{4}$.

Ebehard Schlaf Gluxstadis Holsatus 1665 $\frac{9}{6}$.

Nicolaus Henricus Michaelis Gluckstadiensis Holsatus 1668 $\frac{10}{7}$.

De var alle borgerlige. De adelige Studenter har næppe i nævneværdig Grad studeret Romerret i Orleans, dog er det ikke muligt at sige noget bestemt derom, men de, der omtaler deres Studier, nævner det ikke.

Foruden Jura doceredes der imidlertid uofficielt mange andre Fag ved Universitetet. Cypræus nævner, at der var en Professor i Græsk, en i Hebraisk og en i Theologi, skønt der intet theologisk Fakultet var ved Universitetet. Desuden fremgaar det af Studenternes Beretninger, at de er blevet underviste i Historie, Matematik, Sprog og Skrivning. Denne Undervisning synes at være foretaget af de saakaldte maîtres de tutelle, en Slags Privatdocenter, der stod i en vis Tilknytning til Universitetet og docerede enten der, eller i deres egne Boliger i Universitetskvarteret. De havde desuden unge Studenter boende i Pension hos sig og spillede en betydelig Rolle.

En af disse maîtres de tutelle var Jean Marrois, professeur en mathématiques, der har efterladt sig et Album, hvori en Mængde Studenter, der næsten alle betegner sig som hans Elever, har indskrevet deres Navne. Blandt disse findes 23 Danske; de fleste er

Adelige, f. Eks. Ove Ulfeld i 1636, Brødrene Kaas Aaret efter, Tønne Juel i 1643 og Christopher Ulfeld i 1649, men der er ogsaa mange borgerlige bl. a. Hans Pedersen Kalundborg i 1635 og Mikkel Vibe i 1657. Indskrifterne er meget hjertelige, ikke mindst fra dem, der har boet hos ham, af hvem flere tillige omtaler hans Hustru.

En anden maitre de tutelle var Calliographen Mr. Grysperre, der c. 1578 havde stor Betydning ved at indføre en ny og smukkere Skrivemaade i Orleans, som spores i en Mængde offentlige Registre. Det siges om ham, at han havde mange Elever blandt den tyske Nations Medlemmer, og dette hænger sikkert sammen med en Nationsbeslutning i 1566 om, at alle, der opnaaede en Embedsstilling inden for den tyske Nation, skulde skrive deres Beretninger i Embedsbøgerne med latinske Bogstaver, og »hvis nogen ikke var vant til disse, maatte han sørge for, at den blev skrevet af en, der var kyndig i at skrive dem«. Dette har sikkert medvirket til, at Germanerne har taget Skriveundervisning hos Mr. Grysperre.¹⁾

For de adelige Studenter var Sprogtilægnelsen vigtigere end alle andre Studier, og den synes udelukkende at være foregaaet ved Hjælp af maitres de tutelle, men der foreligger ikke nærmere Oplysninger om under hvilken Form. Derimod ved man, at Orleans og Blois (hvor Hoffet ofte opholdt sig) i denne Periode havde Ry for at være de to Byer, hvor der taltes det reneste Fransk. I den meget udbredte Rejsebog »Itinerarium Galliaë« hedder det om Orleans og Blois: »Linguæ Gallicanæ elegancia hic et Blaesii eo floret ut palmam facile præripiant omnibus«.

Endnu en Tiltrækning havde Orleans, nemlig dets udviklede Sportsliv. Dansen stod højt, men endnu mere dyrkedes Boldspillet, Byens Stolthed og Fryd. Det omtales allerede i den tidlige Middelalder, hvor Munke og Præster, ja selv Bisper og Ærkebisper drev det med Lidenskab; først i XVII Aarhundrede blev det de Gejstlige i Orleans forbudt at spille det offentligt, hvorefter man fortsatte inden for Klostermuren. Fyrster, der kom til Byen, spillede sammen med Borgerne, f. Eks. har man Beretninger om, at baade Ludvig XII og Frans I optraadte i Orleans' Boldhuse. Og endelig var det Studenternes Yndlingsbeskæftigelse. De spillede enten indbyrdes eller med Professorerne og Borgerne; Spillet forened dem alle. En Kannik fra St. Aignan-Kirken skrev i 1598 et Digt, hvori han priser Boldspillet og dets sunde Indflydelse paa Legeme og Sjæl; det er opfundet af Romerne, siger han, og er lige værdigt for alle Apollons Disciple af enhver Klasse og Alder. Spillets opdragende Betydning for Karakteren bestaar i, at man vænnes til Lydighed mod Dommerens Afgørelser og til god Opførsel.

¹⁾ paavist af Arkivar ved Archives departementales de Loiret, Mr. Soyot, i la société archéologique i Orleans.

Men Boldspillet var paa den anden Side en stor Fristelse til at trække de unge bort fra Forelæsningerne. Allerede Rabelais havde som før nævnt satiriseret over det, og i det følgende Aarhundrede tog Spillelidenskaben saadan Overhaand, at Hertugen af Orleans i 1656 greb energisk ind og lod 18 af Byens 40 Boldhuse nedlægge »afin d'obliger les élèves de l'Université à ne pas s'absenter de leurs cours pour fréquenter ces lieux publics«. Flere af Boldhusene blev omdannet til Theatre, og under Ludvig XIV afløstes Boldspillet i Orleans som i det øvrige Frankrig lidt efter lidt af Billardspillet, som man sagde, fordi Kongen ikke kunde udmærke sig i Boldspillet for sin lange Paryk.

I den her omtalte Periode stod le jeu de paume endnu paa sit højeste i Orleans. Navnet stammer fra, at man oprindeligt greb og kastede Boldene med de bare Hænder, senere beklædte man dem med en udpolstret Handske (gantelet), og endelig begyndte man i XVI Aarhundrede at anvende Boldtræ eller den haandformede Kætcher. Der spilledes enten i aaben Mark »la longue paume«, der nogenlunde svarede til vort Tennisspil, eller, hvad der var det almindeligste, i Boldhuse »la courte paume«. Man lagde megen Vægt paa Udstyrelsen af disse Boldhuse; de var indvendig sortmalede, for at de hvide Bolde kunde træde tydeligere frem, og ved Siden af Salen var en Café og et opvarmet Værelse, for at de opheadede Spillere kunde forfriske sig og dog ikke for hurtigt blive afkølede. Boldhusene ejedes af Boldmestre, der dannede et anset Lav i Byen med Svende og Lærlinge, faste Læreaar og andre Statuter, og ogsaa de Haandværkere, der forfærdigede Redskaberne, dannede et særskilt og anset Lav.

At dette Spil i høj Grad har tiltrukket de danske Studenter og navnlig Adelsmændene er indlysende, og naar de i deres knappe Form omtaler, at de har drevet exercitia i Orleans, tør man gaa ud fra, at disse for en stor Del har bestaaet i le jeu de paume.

Endelig skal til sidst omtales den store aarlige Fest, Epiphaniifesten, der spillede en saa overordentlig Rolle i den germanske Nations Liv.

Hver Nation havde sin aarlige Fest, og Germanerne havde fra deres første Tid valgt Helligtrekongersdag til deres Festdag. Oprindeligt betragtedes de tre Konger som Nationens Skytshelgener, men netop derfor rejste der sig i Reformationstiden Røster imod at afholde Festen den Dag, og i 1566 erklærede en protestantisk Prokurator, at fra nu af var Magerne afskaffet, »vi dyrker alene Christus som Nationens Beskytter«, og han fik vedtaget en Beslutning om, at denne Fest, der kun skulde være et Kærlighedsmaaltid for at fæstne Broderskabet, skulde henlægges til d. 1. Januar. De katolske Medlemmer af Nationen protesterede, men først mange

Aar efter (sandsynligvis 1602) blev Festen flyttet tilbage til Epi-phaniedagen.

At omdanne denne oprindelige Helgenfest til en Fest, som baade Nationens protestantiske og katholske Studenter uden Anstød kunde deltage i, var et meget vanskeligt Problem, og det løstes kun ved en vidtgaende og for den Tid forbavsende Tolerance fra begge Sider.

I 1547, da det religiøse Spørgsmaal allerede begyndte at blive brændende, har Prokuratoren givet en Skildring af de Forberedelser, han havde at træffe til Festen. Han aftalte med en Gæstgiver, at han skulde levere Maden, med en Apotheker, at han skulde tilberede det fornødne Kvantum »hypocras«; han lejede for første Gang to Fløjtespillere o. s. v. Vanskeligere var det med den religiøse Del af Festen. Han anmodede Prioren i Notre Dame de bonne Nouvelle om paa Nationens Bekostning at foranstalte en Gudstjeneste af en særlig Glans; den maatte ikke afholdes af »sacrifici gregarii quilibet«, men af »idonei«, et Spark til den katholske Gejstlighed, som man dog ikke kunde undvære ved Festen.

I de følgende Aar blev Festen stadig mere neutralt præget, og i 1627 bestemtes det, at Festtalen i Forvejen skulde holdes for seniores og approberes af dem, »for at der ikke i den skal være noget, der strider imod den offentlige Fred, Fyrsterne eller denne eller hin Religion«. Hvordan selve Festen foregik, har man en ypperlig Skildring af i Tønne Juels Rejsebeskrivelse. Han opholdt sig i Vinteren 1641 i Amboise, men rejste op til Orleans for sammen med sine Landsmænd at fejre Helligtrekongersfesten. Han fortæller, at Prokuratoren og seniores seks Uger før Jul samledes for at vælge en »Konge« til Festen. Det skulde være en højstaaende og velhavende Student, da der paahvilede ham store Udgifter, og mange undslog sig derfor for at modtage Æren. Undertiden maatte man da holde Festen uden Konge, men man gjorde det nødigt, da Nationen ønskede at benytte denne Lejlighed til at manifestere sin Selvstændighed og sine Privilegier bl. a. ved at gaa offentlig gennem Gaderne med en udslaaet Fane, der bar det romerske Riges Vaaben, den flakte Ørn.

I 1641 lykkedes det at faa en polsk Student til at overtage Kongehvervet, og om Morgenen d. 6. Januar mødte Universitetets Rektor og Professorer og hele den germanske Nation med deres Prokurator i Spidsen hos Kongen og begav sig derfra i stort Optog med Fane og Orkester i Spidsen til Jakobinerkirken, hvor der skulde holdes Messe. Om denne skriver Tønne Juel: »Straks de ere komne i Kirken begynder Messen, midt i Messen træder en af Nationen op paa Prædikestolen og holder en latinsk Oration, udi hvilken han berømmer den tyske Nations Bedrifter og Mandighed, opregner de

mangfoldige Velgerninger og Privilegier, som de have af højlovlig Ihukommelse Kongerne af Frankrig og endnu ved nærværende Konges Gunst og Mildhed naadigst nyder og beholder. Naar den er endt, leges paa Orgelværket og adskillige Instrumenter, medens Kongen og saa mange, som ere af den papistiske Religion, gaar op at ofre. Thi de, som ere af den reformerte Religion, vil ikke ofre, fordi de skal kysse det Fag, i hvilket Pengene lægges, hvilket synes at have noget Superstition med at føre, som letteligen kan give nogen Stød i Samvittigheden. Siden continueres Messen med sædvanlige Ceremonier«.

Efter Messen fulgte Processionen atter Kongen hjem, og til Aftensang gentog det samme Optog sig. Om Aftenen fulgte Banketten, som Kongen indbød til, men som var arrangeret af Prokuratoren, og som Tønne Juel beskriver med faa malende Ord, »hvor de trakteres vel og blive sammen et temmeligt Tag ud paa Natten«.

Opholdet i Orleans var for mange unge Danske rigt paa Oplevelser af enhver Art, og da det var den By, hvor de som Regel standsede den længste Tid paa deres »grand tour de France«, har de, foruden positive Kundskaber, sikkert for en stor Del der faaet det vægtige Indtryk af fransk Aand og Kultur, som kom til at præge Overklassen i Danmark fra Midten af XVII Aarhundrede.

**Tillæg til Listen over danske og norske Studenter i Orleans,
uddraget af Matriklen for Natio Germanica.**

I Listen over principes:

1599 Hans Adolf af Holsten¹⁾.

1614 Johan Frederik af Holsten²⁾.

I Listen over illustres:

1671 Oktober 6. S. Hoegh Danois³⁾.

I Listen over de øvrige Studenter:

1519 Baltasar Rantzow ex Holtzatia⁴⁾.

1559 Johannes Bruchtorff holtzattensis⁵⁾.

1563 Melchior Powisch⁶⁾.

¹⁾ 1576—1624.

²⁾ Søn af Johan Adolph, Biskop af Lübeck (1575—1616), selv udvalgt Biskop af Lübeck.

³⁾ Stygge Høg til Gjorslev, Landsdommer paa Laaland, afsk. 1665, kendt fra Marie Grubbes Historie.

⁴⁾ 1498—1547, Biskop i Lübeck, Chr. III' Raad.

⁵⁾ Hans Brockdorf til Rosenhoff?

⁶⁾ 1544—90.

- Balthasar Powisch⁷⁾.
 Paulus Cypræus⁸⁾.
 Martin Haggæus (husensis)⁹⁾.
 1565 Paulus Intelmann¹⁰⁾.
 1566 Johannes a Lindenau¹¹⁾.
 1572 Henrik Buchwald¹²⁾.
 Fr. Ahleveld¹³⁾.
 1583 Wulf Powisch¹⁴⁾.
 Kaj Rantzau¹⁵⁾.
 Godtskalk Vuensinn¹⁶⁾.
 1584 Anton Rantzow¹⁷⁾.
 1586 Georgius Rantzau¹⁸⁾.
 Joh. v. Bocmalt¹⁹⁾.
 Antonius Battus²⁰⁾.
 1599 Henricus Lange²¹⁾.
 Adolph Boye vom Nortstranden²²⁾.
 Theodor Powisch²³⁾.
 1600 Herman Wertz²⁴⁾.
 1602 Johannes Moth Flensburgensis²⁵⁾.
 1603 Juli 18. Ivo Reventlouw²⁶⁾.
 1605 Aug. 9. Sigfrid Powisch²⁷⁾.
 1606 Marts 19. Joannes Sylvester Flensburgo Slesviensis²⁸⁾
 Juni 9. Heinrich Rantzow²⁹⁾.
 1606 Juli 14. Simon Kruse(?)³⁰⁾.

⁷⁾ 1544—87.

⁸⁾ Kansler og Professor i Slesvig 1536—1609.

⁹⁾ indskreven i Rostock 1561.

¹⁰⁾ døde i Orleans Okt. 1566.

¹¹⁾ Hans Christophersøn Lindenov til Drenderup, d. 1610.

¹²⁾ til Sierhagen, var død 1616.

¹³⁾ til Sestermühe, 1551—16...

¹⁴⁾ til Bukhavn d. 1633?

¹⁵⁾ til Hanrau, 1566—1607.

¹⁶⁾ Goske Wensin til Rolofstorf.

¹⁷⁾ til Ahrensborg.

¹⁸⁾ til Nordsee, gift 1589.

¹⁹⁾ Johan v. Buchwaldt til Borstel, d. 1621.

²⁰⁾ Hofmedikus hos Enkedronning Sofie i Nykøbing F., d. 1602.

²¹⁾ til Oldager, d. 1651, rejste med Hans Adolph af Holsten.

²²⁾

²³⁾ Didrik Pogwisch til Petersdorf, 1582—1632.

²⁴⁾ indskreven ved Universitetet i Heidelberg 1595 14/7.

²⁵⁾ Rektor i Flensborg, d. 1642.

²⁶⁾ Iven Reventlow til Stocksee, 1588—1628.

²⁷⁾ Sivert Christophersøn P. til Haselau, 1587—1626.

²⁸⁾ Dr. juris.

²⁹⁾ til Schmol 1590—1644.

³⁰⁾

- Aug. 17. Adolf Blum³¹).
 1608 u. D. Johannes Albertus a Quitzowi³²).
 Juni 25. Wolfgang Buchwald³³).
 1609 Juni 12. Hinrich von Buchwaldt³⁴).
 — - Daniel von Buchwaldt³⁵).
 1610 Marts Ditlev v. Buchwaldt³⁶).
 Juni 22. Nicolaus v. Tinen³⁷).
 — - Henning v. Tinen³⁸).
 Dec. 3. Jacobus Siverus Eidestad³⁹).
 — - Ivarus Siverus Eidestad⁴⁰).
 — - Laurentius Hoyer⁴¹).
 — - Johannes Hoyer⁴²).
 1611 u. D. Casper v. Buchwaldt N.⁴³).
 1614 Okt. 22. Georgius Wind⁴⁴).
 Dec. 22. Kaj Rantzow⁴⁵).
 1616 Aug. 16. Nicolaus Busk Ringepoli-Cimber⁴⁶).
 1617 Febr. 11. Gotskalk Rantzow⁴⁷).
 [c. Sept.] Daniel Rantzow⁴⁸).
 [c. Dec.] Daniel Wensin⁴⁹).
 — Laurentius Wensin⁵⁰).
 — Franciscus ab Alefeld⁵¹).
 — Johann Holst⁵²).
 1618 Juni 12. Daniel Buchwald⁵³).
 Juli 4. Benedikt Brockdorf⁵⁴).

³¹) Søn af Hans Blome til Seedorf (1538—99).

³²) Dansk ?.

³³) til Pronstorf, 1588—1637.

³⁴) til Kronsburg, d. 1666.

³⁵) til Muggesfelde, var død 1634.

³⁶) til Høisbüttel, d. 1629.

³⁷) Claus v. Thienen til Grünholt, 1587—1640.

³⁸) til Wahlstorf, 1592—1636.

³⁹)

⁴⁰) indskreven i Rostock 1607.

⁴¹) og ⁴²) Sønner af Købmand Jürgen Hoyer i Husum.

⁴²) indskreven ved Universitetet i Siena 1616.

⁴³) til Sierhagen, 1589—1624, eller til Jersbek, 1591—1629.

⁴⁴) Jørgen Vind, Rentemester og Rigsadmiral, 1593—1644.

⁴⁵) til Ahrensburg, d. 1645.

⁴⁶) Niels Fredriksen Busch fra Ringkøbing, præceptor for Henning Podbusk.

⁴⁷) Goske R. til Westensee, d. 1650.

⁴⁸) til Trogeborg, d. 1658.

⁴⁹) Søn af Goske W., levede 1646.

⁵⁰) Lorents W., Hofjunker 1621, d. 1629.

⁵¹) til Königsförde, 1598—1638.

⁵²) indskreven i Rostock 1610.

⁵³) til Schierensee, 1599—1674.

⁵⁴) f. 1590.

- Juli 4. Ditlev Brockdorf⁵⁵).
 Dec. Theodorus ab Oesede⁵⁶).
 1620 Marts 9. Paulus Rantzow⁵⁷).
 Juni 27. Huno Jonas Hunnius ab Eidora⁵⁸).
 Sept. 31. Heinrich Damm, Chilonov.⁵⁹).
 Nov. 7. Joh. Adolf Gutsloff⁶⁰).
 1623 u. D. Chr. Pentz⁶¹).
 1624 Febr. 8. Jacob Breyde⁶²).
 — - Bruder(!) Breyde⁶³).
 1625 Marts 29. Johannes Dow, Husanus⁶⁴).
 Juni 16. Chr. Ratlow aus Holstein⁶⁵).
 1626 Febr. 26. Ditlev Powisch eq.⁶⁶).
 — - Harderus Vake Flensb.⁶⁷).
 1627 [c. April] David Gloxinus Femariensis⁶⁸).
 — Daniel Powisch⁶⁹).
 1627 [c. Juni] Wolfgang Powisch No.⁷⁰).
 [c. Sept.] Johannes Widovius Tunderensis⁷¹).
 1628 [c. Sept.] Olaus Hunemarck, Hatterslebia⁷²).
 1632 u. D. Chr. Rantzow⁷³).
 — Petrus Voigt Rensburgensis⁷⁴).
 1635 — Heinr. von Alefeldt⁷⁵).
 — Christianus Fabricius⁷⁶).
 1636 — Hans Blum⁷⁷).
 1637 — Lorentz v. Thinen⁷⁸).

⁵⁵) hans Broder, til Rosenhoff.

⁵⁶) 1585—1641, Dr. juris 1623.

⁵⁷) til Stipsdorf, d. 1665.

⁵⁸) indskreven i Altdorf, 1614 ²⁰/₁₀.

⁵⁹) indskreven ved Universitetet i Heidelberg 1618 ²⁰/₄.

⁶⁰) (?) Søn af Dr. Jonathan Gutsloff.

⁶¹) g. m. Chr. IV' Datter, Sophie Elisabeth, d. 1651.

⁶²) og ⁶³) Frederik Breides Søner Joakim til Axelvold og Benedikt til Donslund, der var i Frankrig 1625. («Bruder» betyder vist kun hans Broder),

⁶⁴) indskreven ved Universitetet i Siena 1624 ⁹/₁₂.

⁶⁵) Søn af Moritz R. til Lindau, d. 1631.

⁶⁶) til Oevelgønne, 1608—1644.

⁶⁷) indskreven ved Universitetet i Strassburg 1625 ¹⁸/₇.

⁶⁸) gottorpsk Raad, 1597—1671.

⁶⁹) til Ascheberg, f. 1608.

⁷⁰) til Farbe, 1606—35.

⁷¹) indskreven i Rostock 1619.

⁷²) = (?) Olaus Hennemark, indskreven i Rostock 1622.

⁷³) Overstatholder, 1614—63.

⁷⁴) Kancelliraad i Glückstadt, d. 1665.

⁷⁵) dræbt i Duel med Gersdorf, 1642.

⁷⁶) Dr. med. Læge i København, 1601—1666.

⁷⁷) til Seedorf 1619—89.

⁷⁸) Ritmester, d. 1647.

- 1638 u. D. Jacobus Paulus Husanus⁷⁹).
 — Joh. Blom⁸⁰).
 — Didericus Blom⁸¹).
 1642 Nov. 15. Johan v. d. Wisch.⁸²).
 — - Heinr. Rantzow⁸³).
 1643 Aug. 3. Oswald de Buchwaldt eques⁸⁴).
 — - Henricus de Buchwaldt Nobilis⁸⁵).
 — - Henricus Polmann⁸⁶).
 Okt. 27. Johannes Christophorus Schönbuch, Ha-
 derslebia⁸⁷).
 1645 Nov. 9. Ove Brockhorf⁸⁸).
 Nov. 13. Willichius Heister⁸⁹).
 1647 Maj 23. Goske v. Buchwaldt⁹⁰).
 Juni 1. Johan Fr. v. Holsten⁹).
 1648 Jan. 3. Christoffer Sehestedt⁹²).
 Juli 2. Nicol. Erasmus Nissen⁹³).
 1648 Juli , 10. Rudolf Gerlach⁹⁴).
 — 14. Anselmus de Pudewels⁹⁵).
 1649 Aug. 9. Augustus Bussius⁹⁶).
 1650 Febr. 26. Benndix Pogwisch.⁹⁷)
 Juni 27. Petrus Pauli Eiderstadensis.⁹⁸)
 Juli 28. Peter Rantzow⁹⁹).
 1651 April 4. Wolfgang v. Buchwald¹⁰⁰).
 Maj 4. Nicolaus Brandt Sonderburgo¹⁰¹).

⁷⁹) Dr. jur. i Orleans 1638.

⁸⁰) til Hornstorf, 1618—89.

⁸¹) til Testorf, 1620—81.

⁸²) til Bosee og Guldenstein.

⁸³) (?) d. 1646 i fransk Tjeneste.

⁸⁴) til Høisbüttel, d. 1670.

⁸⁵) hans Broder.

⁸⁶) Kancelliraad i Glückstadt, d. 1720.

⁸⁷) til Vanddinggaard, 1616—1683.

⁸⁸) Søn af Joakim B. til Rixdorf.

⁸⁹) Præst i Nyhollænderby 1652.

⁹⁰) til Olpenæs, 1624—1700.

⁹¹) Oberstlieutenant, 1615—87.

⁹²) til Nislevgaard, c. 1627—1699.

⁹³) (?) Krigskommissær Nicol. Nissen til Lerbæk.

⁹⁴) indskreven i det juridiske Fakultet i Strasburg 1644 ²⁰/₆.

⁹⁵) Hofmester i Østrig, 1625—95.

⁹⁶) Student i Basel 1649.

⁹⁷) til Stubbe og Kronsburg.

⁹⁸) Kammerraad i Husum, Søn af Paul Peter Gunneus, Dommer i Everschop.

⁹⁹) Rigsgreve, f. 163..

¹⁰⁰) til Skovbølgaard, d. 1662.

¹⁰¹) Præst i Sønderborg 1613—80 el. Borgmester i Sønderborg c. 1626—74.

- Juni 6. Conrad Hesse¹⁰²).
 1652 Jan. 4. Conradus Wasmer Meldorpia¹⁰³).
 1654 Juli 17. Nicolaus Bennik¹⁰⁴).
 1655 Jan. 17. Nicolaus Schwabe¹⁰⁵).
 1655 Dec. 1. Otto Canuti f. Seebled¹⁰⁶).
 1657 Juli 7. Georgius Viethen¹⁰⁷).
 Aug. 13. Joh. Henrik Kielman a Kielmanseck¹⁰⁸).
 — - Fr. Kielman a Kielmanseck¹⁰⁹).
 u. D. Naaman Bensen Strandfrisius Cimber¹¹⁰).
 1658 Marts 13. Fr. Hans Gloxin Slesvicensis¹¹¹).
 1659 Marts 31. Nicolaus Harder¹¹²).
 April 21. Frederic de Gunteroth d'Holstein¹¹³).
 Okt. 31. Jacob Preuser Slesvicensis¹¹⁴).
 1660 April 10. Henricus Hudeman Crempe¹¹⁵).
 Sept. 20. Petrus Moth¹¹⁶).
 1661 Juli 20. Detlevus Steinmann¹¹⁷).
 Aug. 11. Nicolaus Frischerus¹¹⁸).
 Sept. 1. Fr. Antonii Schröder¹¹⁹).
 Nov. 3. Johannes Nieman Slesvicensis¹²⁰).
 1662 Sept. 18. Ditlev Brockdorf¹²¹).
 — - Otto Rumor¹²²).
 — - Theodosius Rumor¹²³).
 Dec. 20. Henricus Reventlow E.¹²⁴).

¹⁰²) til Trudsholm, Dr. jur., 1622—1705.

¹⁰³) Vicekansler i Glückstadt, 1627—1705.

¹⁰⁴) (?) Generalproviantkommissær, præceptor for Erik og Enevold Bille.

¹⁰⁵) Dr. jur. i Orleans 1655.

¹⁰⁶) Otte Knudsen Seebled 1632—1674 el. 76, i k k e som af Wrangel læst Se e f f e l t.

¹⁰⁷) Landfoged i Nordditmarsken, d. 1701.

¹⁰⁸) Hans Henrik K. til Quarnbek, 1636—1686.

¹⁰⁹) Frederik Chr. K. til Satrupholm, 1639—1714.

¹¹⁰) Jurist, 1622—59.

¹¹¹) Kancelliraad i Glückstadt, 1635—84.

¹¹²) Dr. jur. i Orleans, 1659.

¹¹³) gottorpsk Hofmarskal, d. 1703.

¹¹⁴) Kancelliraad i Gottorp, Dr. jur. i Rinteln 1657.

¹¹⁵) (?) Søn af Johan Hudemann, Præst i Crempe 1645.

¹¹⁶) indskreven i Altdorf 1642 $\frac{7}{8}$, præceptor for Jacob Trolle.

¹¹⁷) Dr. jur. 1669; Borgmester i Itzehoe 1683.

¹¹⁸) i k k e som af Wrangel læst F i s c h e r u s.

¹¹⁹)

¹²⁰)

¹²¹) til Rohlsdorf, 1642—1732.

¹²²) til Hohenlied, død som hollandsk Kaptajn.

¹²³) hans Broder, død paa Korfu.

¹²⁴) til Bienebeck, 1638—1676 el. 84.

- Dec. 20. Henning Reventlow E.¹²⁵).
- 1663 Juli 31. Hans Rantzow eques¹²⁶).
- Aug. 13. Emmichius Andreæ Nedergardius Cimber¹²⁷).
- 1663 Okt. 1. Detlev Rantzow¹²⁸).
- - Petrus Müller¹²⁹).
- 1664 Sept. 5. Augustus Fridericus Dankwart Tønning¹³⁰).
- 1665 Maj 28. Rudbeck Gagge Danus¹³¹).
- Juni 6. Eberhard Schlaff Tychetolitano-Holsatus¹³²).
- 1668 Marts 21. Frederik Rumohr¹³³).
- Juni 26. Nicolaus Henricus Michaelis¹³⁴).
- 1671 Sept. 25. Jacob v. Anthen¹³⁵).
- 1676 Marts 16. Johan Georg Walter Tønninga¹³⁶).
- Juni 11. George Plønnies¹³⁷).
- Juni 4. Friderich Ebhard (?) Schach du pays d'Holstein¹³⁸).
- - Anthon Clemens Schach du pays d'Holstein¹³⁹).
- 1678 Aug. 22. Johannes Ehm Haffniensis¹⁴⁰).
- 1679 Maj 29. Chr. Ernest Ram¹⁴¹).
- 1680 Juni 25. Adolph Cunrad Langelott Slesvicensis¹⁴²).
- 1682 Juli 1. Henricus Helwerschou Haffniensis¹⁴³).
- 1684 Jan. 7. Ernestus Hendericus Dose¹⁴⁴).

¹²⁵) til Hemmelmark, 1640—1705.

¹²⁶) til Salzau, f. 164..

¹²⁷) har udgivet et Katalog over Bøgerne i Natio Germanica's Bibliothek i Orleans 1664, Præst i Køge, d. 1692.

¹²⁸) til Breitenburg, 1644—97.

¹²⁹)

¹³⁰) indskreven i Heidelberg 1659 ¹³/₁₀, Søn af Staller i Eidersted Theodor D. og Katrine Heidemann.

¹³¹) til Skovsgaard, 1642—1708.

¹³²) Dr. jur. i Orleans 1665.

¹³³) til Roest, 1643—1722.

¹³⁴) Dr. jur. i Orleans 1668.

¹³⁵)

¹³⁶) Dr. jur. 1681.

¹³⁷)

¹³⁸)

¹³⁹)

¹⁴⁰) Hans Ehm, Landsdommer paa Sjælland.

¹⁴¹) indskreven ved Universitetet i Siena 1678 ²⁸/₁₀. J. U. C.

¹⁴²) Dr. med. Læge, d. 1688.

¹⁴³) (?) Chr. Herman Henriksøn Helverskov til Irup 1655—1733.

¹⁴⁴) Ernst Ulrik Dose, Overkammerseretær, d. 1706.

- Maj 16. Johannes ab Ahlefeld eques¹⁴⁵).
— - Wolfgang Chr. Ahlefeld nobilis¹⁴⁶).
1685 Nov. 4. Johan v. d. Wich¹⁴⁷).
1727 Marts 2. Henning ab Ahlefeld Eques Sleswic. Hol-
satus¹⁴⁸).

¹⁴⁵) til Quarnbek, 1659—1732.

¹⁴⁶) til Lammershagen, 1663—1722.

¹⁴⁷) Hans Sivert v. d. Wisch til Lütjenhorr, d. 1708.

¹⁴⁸) Overjægermester paa Gottorp, d. 1778.
